

*М.А. ЛИСАК, кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»*

Угода про асоціацію України з ЄС та стан торгівлі продовольчими товарами

Постановка проблеми. Розташування України унікальне і достатньо вигідне, адже з географічного погляду вона є транзитною державою між західними та східними країнами. Тому для України важливою є проблема визначення інтеграційної стратегії розвитку. Слід зауважити, що агропромисловий комплекс в Україні має потужний ресурсний потенціал, оскільки зосереджує значну частину світових запасів чорноземів, сприятливі кліматичні умови, працюючі й висококваліфіковані трудові ресурси [1].

Поступ глобалізації у світовій політиці та економіці, територіальне розширення Європейського Союзу і його безпосереднє наближення до нових кордонів створюють додаткові передумови для активізації участі України у цих процесах. Євроінтеграція й досягнення сучасних економічних і життєвих стандартів особистої безпеки й гарантованих прав та свобод громадян є для населення України тотожним поняттям.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку сільського господарства в контексті європейських процесів все частіше стає предметом публікацій у вітчизняній аграрній науці. Даний проблематиці присвячені праці Б.Г. Базилюка [1], В.І. Власова [2], О. Лошкарьова [3], В. Муравйова [4], М.І. Пугачова [5], В.Сіденка [6], К.Смирнової [7], А. Фіалко [8], Р. Шульги [9], Thomas de Waal [15], Richard Youngs [15], Olivier Vedrine [16], Pierre Vimont [17], Zave Kauffman [18], Jörg Radeke [19] та інших.

Мета статті – дослідити вплив Угоди про асоціацію з ЄС на торгівлю продовольчими товарами, а також визначити її роль у забезпеченні продовольчої безпеки України.

Виклад основних результатів дослідження. З 1 січня 2016 року в Україні офіційно почала діяти поглиблена й всеохоплююча зона вільної торгівлі (ПВЗВТ) з ЄС. Але фактично багато економічних положень Угоди про асоціацію запрацювали ще до того. Від весни 2014 року діяли автономні торговельні преференції Євросоюзу, з листопада застосовуються положення Угоди про економічну та галузеву співпрацю. Тому вже нині можна не тільки обговорювати можливості, але й аналізувати перші результати запровадження Угоди для економіки країни.

Для України відкриття європейського ринку і підписання Угоди про асоціацію з ЄС є, безумовно, значущим та необхідним для забезпечення її подальшої інтеграції у глобальний економічний простір. Достатніми умовами успішності інтеграції економіки України у світове співтовариство є розв'язання комплексу проблем, ключова серед яких забезпечення позитивних зрушень у структурі національної економіки й відповідних структурних реформ. На нинішньому етапі економічна інтеграція України характеризується відсутністю широких виробничо-технологічних зв'язків з країнами ЄС, через що експорт її представлено переважно продукцією з низьким ступенем обробки. Водночас в Україну з країн ЄС імпортується готова продукція, в тому числі інвестиційного призначення, що має вищу дода-

ну вартість. Саме тому визначальним для України є не лише розширення доступу до європейських ринків, а також використання одержаних від підписання Угоди можливостей для реформування і підвищення конкурентоспроможності національної економіки, що має забезпечити зростання експорту українських високотехнологічних товарів, а отже, формування умов для збільшення заробітної плати працівників на основі підвищення продуктивності праці й таким чином зростання споживчого попиту на внутрішньому ринку [5].

Угода про асоціацію України з ЄС передбачає вихід їхніх відносин на новий рівень – перехід від партнерства і співробітництва до політичної асоціації й екологічної інтеграції. Угода створює передумови для подальшого вступу України до ЄС, проте не є його гарантією з боку ЄС, чи зобов'язанням і з боку України [6].

Серед основних здобутків від укладення Угоди загалом виділялися, передусім, поліпшення умов експорту до ЄС української продукції за рахунок скасування ввізного мита, а також зменшення нетарифних обмежень у торгівлі сільськогосподарською продукцією; вихід на ринок ЄС, що об'єднує 27 країн-членів територією близько 4 млн кв. км, на якій мешкає понад 503,68 млн осіб із рівнем середнього доходу в 39 тис. дол. США на душу населення, – адже ринок ЄС є одним із найбільших світових ринків, на який прагнуть мати доступ багато країн світу.

Упродовж останніх років частка ринку ЄС становить у середньому 33% в загальному експорті товарів України. Частка імпорту з країн-членів ЄС у середньому становила 35,6%. При цьому ринок ЄС відрізняється значно вищим тарифним захистом, насамперед по агропромислових товарах і продукції (діюча середня арифметична ставка ввізного мита в ЄС усього по Митному тарифу становить 7,6%, в Україні – 5,0%; а по товарах груп УКТЗЕД 01-24 (сільське господарство) – 19,8%). Водночас ставки ввізного мита з боку ЄС по окремих тарифних лініях в 1,5 – 14 разів вищі від ставок увізного мита України.

Запровадження зони вільної торгівлі надає додаткові переваги вітчизняним експортерам на ринку з достатньо високим захис-

том. Згідно з досягнутими домовленостями лібералізація охопила більше ніж 97% тарифних ліній. При цьому, скасування ввізних мит ЄС по більшості товарів має відбутися вже в перший рік дії Угоди.

Передбачалося, що українські експортери матимуть додаткову перевагу по товарах, по яких ЄС запропонував встановлення тарифних квот. Зокрема, йдеться про свинину, курятину, цукор тощо. Зазначені товари є чутливими для ЄС та зазвичай вилучаються з режиму лібералізації при укладенні Угод про вільну торгівлю, тобто підпадають під загальний режим оподаткування при митному оформленні. Водночас у результаті переговорів Україна одержала можливість завозити певні обсяги даних товарів без справляння ввізних мит. При цьому мова не йде про обмеження обсягів імпорту, а лише про те, що імпорт зазначених товарів понад визначений обсяг підпадатиме під загальний режим імпорту.

Зазначене повинно сприяти зростанню обсягів експорту товарів і послуг, при цьому найпомітніше може зрости експорт продукції сільського господарства та харчової промисловості. Водночас спостерігатиметься також незначне зростання обсягів імпорту товарів і послуг, зокрема, продукції харчової промисловості й сільського господарства. За попередніми оцінками Світового банку, які ґрунтувалися на основі моделей загальної рівноваги, створення зони вільної торгівлі (ЗВТ) з ЄС порівняно з існуючим нині високим тарифним захистом ЄС у сільському господарстві могло б значно розширити виробництво сільськогосподарського сектора в Україні та українського експорту із загальним економічним ефектом у 200 млн дол. США на рік, або 0,4% ВВП [10].

Додаткове зростання очікувалося в основному за рахунок таких видів економічної діяльності, як сільське господарство й харчова промисловість. З урахуванням міжнародного досвіду функціонування ЗВТ короткострокова втрата бюджетних надходжень у зв'язку з лібералізацією митних тарифів буде компенсована за рахунок зростання інших статей бюджетних надходжень.

Прогнозувалося, що створення ЗВТ з ЄС стане потужним додатковим аргументом на

користь прямих іноземних інвестицій у виробництво товарів чи послуг, орієнтованих на експорт до країн ЄС, використовуючи наявні конкурентні переваги української економіки.

Процес адаптації законодавства в рамках ЗВТ і поліпшення якості його імплементації стане результатом кращих умов для ведення бізнесу в Україні в цілому.

Передбачалося, що поступове усунення наявних митних тарифів і нормативно-правових бар'єрів підвищить розмаїття та якість продуктів і послуг, доступних для споживачів. Окрім цього, конкурентний тиск, що його породжуватиме лібералізація доступу до ринків, спонукатиме до спеціалізації, в такий спосіб стимулюючи інновації й знижуючи вартість виробництва.

Крім того, результатом завершення адміністративних реформ, які мають бути запроваджені для реалізації зобов'язань України за Угодою, буде підвищення ефективності роботи системи державного управління у сфері безпечності харчових продуктів і введення її у відповідність до вимог ЄС. Реформування сфери технічного регулювання приведе до прийняття та запровадження технічних регламентів на конкретну промислову продукцію, які ґрунтуються на основних положеннях актів ЄС; створення відповідної інфраструктури призначених органів з оцінки відповідності й дооснащення випробувальних лабораторій і здійснення їх акредитації, а також до модернізації виробництва для забезпечення випуску продукції згідно з вимогами технічних регламентів. Це, в свою чергу, дасть змогу вітчизняним виробникам на рівні конкурувати з їхніми європейськими контрагентами.

Угода впливає на експорт, імпорт (останній можна буде оцінити лише за результатами 2016 року), на прямі іноземні інвестиції та інші канали надходження капіталу. Вплив на економічні відносини всередині країни стосується бізнес-клімату, конкурентоспроможності, продуктивності тощо. Але ці впливи мають різний часовий горизонт. Обнулення мита стимулює відносно швидку реакцію бізнесу. Натомість гармонізація законодавства зазвичай має розтягнуту в часі дію, а отже, результати видно не одразу.

За період із початку 2016 року простежилися наслідки впливу ЗВТ на зовнішню торгівлю. Слід зазначити, що в 2014-2015 роках економіка України опинилася в умовах політичної, економічної кризи, військового конфлікту, анексії й окупації частини території, що призвело до втрати значної частини виробничих потужностей та розриву виробничих ланцюжків. Усі ці події зумовили несприятливу ситуацію, в тому числі на зовнішніх ринках. Макроекономічна стабілізація була досягнута лише у другій половині 2015 року, але ситуація й досі нестабільна. Структурні реформи, покликані стимулювати економічне відновлення, відбуваються повільніше, ніж очікувалось, що обмежує інвестиційну привабливість країни.

За даними Індексів глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index 2015-2016, GCI) Україна за рік опустилася на три позиції, посівши 79 місце зі 140 країн. Згідно з даними дослідження вона найбільше втратила позиції за показниками, які характеризують розвиток інфраструктури, макроекономічне середовище та розвиток фінансового ринку країни [11].

За оцінками експертів, найпроблемнішими факторами для ведення бізнесу в нашій країні визначено (в порядку зменшення): корупцію, ускладнений доступ до фінансів, інфляцію, політичну нестабільність, високі податкові ставки, неефективну державну бюрократію, складність податкового законодавства. Регулювання валютного ринку, часту зміну урядів, обмежувальне регулювання ринку праці, недостатню здатність до інновацій, невідповідну якість інфраструктури, злочинність і крадіжки, низьку якість охорони здоров'я, недостатню освіченість та недосконалу етику робочої сили.

У 2015 році обсяги торгівлі між Україною й рештою країн світу стрімко скорочувалися, не оминула ця тенденція і торгівлю з ЄС. За даними Державної служби статистики України, експорт товарів та послуг в ЄС становив 15,9 млрд дол. США, що на 24% менше, ніж попереднього року, а імпорт – 18,0 млрд дол. США, це на 26% менше у вимірі рік до року [12].

Проте скорочення торгівлі з ЄС було не таким стрімким, ніж з іншими країнами сві-

ту. У 2015 році обсяг торгівлі з ЄС становив 37% загального обсягу торгівлі України, що є найвищим показником за останні двадцять років. В експорті товарів і послуг частка ЄС дорівнює 33%, в імпорті – 42%. Товарна структура експорту України в ЄС залишалася сталою протягом останніх років, незважаючи на економічні шоки.

Близько третини займає продукція сільськогосподарства й харчової промисловості, передусім зернові, насіння олійних культур та рослинна олія. На другому місці – експорт чорних металів і виробів із них (22% експорту в 2015 році), на третьому – електричні та механічні машини (14%), переважно за рахунок електричного обладнання. Зниження ввізних мит ЄС не призвело до різких змін у структурі торгівлі, бо нижчими митами насамперед скористалися ті виробники, які вже експортували продукцію до ЄС.

Структурні ж зрушення стануть помітнішими лише за кілька років, адже встановлення нових зв'язків і просування нових товарів потребує часу.

За оцінками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, в рамках автономних торговельних преференцій (АТП) були обнулені мита ЄС на 94,7% товарної номенклатури промислових товарів [13]. По 83,4% сільгосптоварів та товарів харчової промисловості ЄС скасував мита ще щодо 15,9%, почали діяти так звані тарифні квоти, але при перевищенні тарифної квоти експорт не забороняється, проте застосовується мито.

Для частини товарів скасування мит не означає автоматичного поліпшення доступу, бо для виходу на ринок треба також виконати вимоги щодо безпечності продукції. Найсуворішими вони є до продукції тваринництва, де нині доступ на ринок ЄС надається кожному підприємству індивідуально, після тривалої перевірки. Та останніми роками Україна досягла прогресу в одержанні дозволів на експорт окремих видів продукції тваринного походження. Зокрема, наприкінці 2015 року українські виробники молока й молочних продуктів нарешті завершили процедури підтвердження та були зареєстровані як постачальники продовольчих товарів в

ЄС, що створює додаткові можливості для переорієнтації експорту з ринку Росії.

Станом на початок 2016 року українські виробники мають право на постачання в ЄС семи із п'ятнадцяти категорій харчової продукції тваринництва й восьми з десяти категорій побічних продуктів тваринного походження. Щодо кількох інших товарів підготовка до виходу на ринок ЄС триває. Проте, незважаючи на зростання кількості експортерів до ЄС, їхня частка у загальній кількості виробників вкрай низька. З іншого боку, це означає, що Україна має потенціал для подальшого нарощування експорту.

Частиною домовленостей у рамках ЗВТ стали так звані тарифні квоти. В рамках таких квот передбачені нульові ставки ввізного мита, а поза їх обсягами до товарів застосовуються ті самі мита, які діяли й раніше, тобто до Угоди про асоціацію. Передбачено 36 категорій товарів, до яких ЄС застосовує тарифні квоти, зокрема:

- низка продуктів тваринного походження: від м'яса до меду;
- продукти рослинного походження: зерно, гриби, часник тощо;
- кілька позицій готових харчових та інших продуктів, наприклад цукор, сік, оброблені помідори, етанол і цигарки. Використання тарифних квот є дуже нерівномірним. Серед 36 товарних категорій, щодо яких в ЄС діють тарифні квоти, протягом 2015 року було повністю використано 9 тарифних квот, 11 – частково, а 16 не використовувалися взагалі.

Станом на березень 2016 року повністю використані 5 тарифних квот на: мед, виноградний та яблучний соки, кукурудзу, цукор, ячмінну крупу, частково використані квоти на томат, пшеницю, овес і м'ясо птиці. Тарифні квоти ЄС у 2016 році використав на м'ясо птиці повністю, цукор та м'ясо свиней – частково [13].

Аналіз застосування тарифних квот протягом дії АТП показує: наразі немає достатніх доказів того, що застосування мит поза обсягами тарифної квоти має обмежувальний характер. Чотири з дев'яти товарів, тарифна квота щодо яких повністю використана, експортували до ЄС в обсягах, які в 2-20 разів перевищують обсяг квоти. Це – кукурудза, сік, мед та ячмінна крупа й бо-

рошно. Очевидно, що для цих товарів чинні ввізні мита не є "заборонними".

Три товари, щодо яких до середини 2015 року існувала гіпотеза, що мита понад обсяги квот є зависокими для продовження експорту – це м'яка пшениця, оброблені томати та м'ясо птиці. Однак статистика 2015 року не підтверджує цю гіпотезу: експорт для всіх трьох товарів перевищив обсяг квоти. У 2015 році, на відміну від 2014-го, Україна повністю використала квоти на ще два товари – овес і цукор. Рівень їхнього експорту був близький до обсягу квоти, й це знову уможливило зробити припущення про потенційно обмежувальний вплив ввізних мит.

Між тим причиною невикористання квот є недостатнє внутрішнє виробництво та/або існування інших, економічно привабливіших ринків. Хоча сумарні показники експорту в 2015 році скоротилися, за окремими позиціями не все так однозначно.

За динамікою експорту до ЄС всю товарну структуру можна умовно поділити на три категорії:

перша – товари, експорт яких зріс за два роки. Найшвидшим було зростання експорту продукції тваринного походження, яка виграла від зниження мит, а також нарешті одержано дозволи від ветеринарних служб ЄС. Також збільшився експорт скляних виробів, жирів та олій, деревини й корку і виробів з них, приладів та апаратів, годинників тощо;

друга – товари, експорт яких за два роки скоротився менше, ніж сукупний показник скорочення експорту в ЄС (22%). Більшість товарів цієї групи за два роки змінювали тренд від зростання до падіння, або навпаки. До цієї категорії можна віднести експорт готових харчових, текстильних виробів, механічного й електронного обладнання, транспортних засобів тощо;

третья – товари, експорт яких за два роки суттєво скоротився. В цій групі – важливі для української зовнішньої торгівлі товари, такі як продукти рослинного походження (експорт насіння олійних культур впав на 48%), недорогоцінні метали, продукція хімічного та мінеральні продукти.

Стрімке зменшення експорту тут пов'язано переважно із зовнішньою

кон'юнктурою, а саме – з падінням світових цін на сировинні товари, а також зі зниженням виробничого потенціалу України через фізичну втрату частини виробництв.

Із початку 2016 року замість режиму автономних преференцій застосовується зона вільної торгівлі. Процес поступової лібералізації торгівлі триватиме десять років, хоча для деяких українських товарів передбачені триваліші перехідні періоди. У перший рік ПВЗВТ застосовуються ті самі мита, які діяли з 2014 року, в рамках АТП. Отже, додаткових стимулів для експорту завдяки зниженню ввізних мит початок ПВЗВТ не приніс.

Протягом наступних років відбудеться поступове зниження до нуля низки мит, а також розширення обсягів тарифних квот для кількох товарів, у тому числі меду, пшениці, кукурудзи, соку. Зниження мит Україною відбуватиметься повільніше, ніж це зробив ЄС.

Із 2016 року Україна знизила середнє ввізне мито на промислові товари з 3,8 до 1,1 %, а на продукцію сільського господарства й харчової промисловості – з 8,6 до 5,6 %. У цілому зменшення та обнулення мит торкнулося 70% товарної номенклатури.

У наступні роки мита на промислові товари поступово знизяться до нуля, але для частки сільгосптоварів залишаться ненульовими [14].

Також Україна застосуватиме тарифні квоти до трьох товарів – двох видів м'яса й цукру.

Крім того, нині в країні діють кілька експортних мит, у тому числі на живу худобу, шкірсировину, насіння деяких олійних культур, брутт чорних і кольорових металів. Україна поступово знижуватиме їх у торгівлі з ЄС, за десять років ці мита мають бути остаточно скасовані. Однак для кількох товарів можливе застосування додаткового експортного збору, яке розпочнеться, якщо експорт в ЄС перевищить порогове значення.

Мабуть, найважливішим компонентом ПВЗВТ є зближення регуляторних систем України та ЄС, що веде до суттєвого зниження нетарифних бар'єрів у торгівлі.

Домовленості сторін стосуються поліпшення роботи митниць, передбачена поступова гармонізація системи технічного регулювання України та ЄС. Це дасть змогу під-

писати Угоду про відповідність і прийнятність промислових товарів (АСАА), що ліквідує технічні бар'єри для виходу цих товарів на ринок ЄС. Україна вже досягла дуже значного прогресу у виконанні цієї частини Угоди. На початок 2016 року гармонізоване так зване загальне (горизонтальне) законодавство. З 27 галузевих технічних регламентів, передбачених ПВЗВТ, вісім – максимально приведені у відповідність із нормами ЄС, ще 16 ґрунтуються на нормах ЄС, але поки не ідентичні їм.

Активно реформуються системи стандартизації, метрології, оцінки відповідності та ринкового нагляду. Іншою важливою сферою є зближення законодавства України та ЄС щодо санітарних і фітосанітарних заходів.

Поставлена амбітна мета – створити на внутрішньому ринку України систему контролю за безпекою продуктів харчування, яка б відповідала європейській. Це довгострокова перспектива, яка вимагатиме значних зусиль як із погляду гармонізації нормативного поля (необхідно буде ввести в українське законодавство норми понад 250 нормативних актів ЄС), так і практичного запровадження нових норм державними органами, а також підприємствами. Відбуватиметься посилення захисту прав інтелектуальної власності.

Угода про асоціацію з ЄС значним чином відображається на безпечності харчових продуктів та продовольчому забезпеченні. ЄС застосовує дуже жорсткі вимоги щодо безпечності продуктів, щоб звести до мінімуму можливі випадки харчових отруєнь. Угода дає можливість українським виробникам вийти на ринок ЄС. Проте для цього Україна зобов'язана адаптувати європейські стандарти й прийняти кілька законів, які запровадять європейську систему контролю безпечності продуктів. Виконання цих умов дасть змогу українським товарам вийти на європейський ринок і забезпечить продовольчу безпеку для національного споживача [14].

Головна проблема харчової галузі в Україні – це відсутність ефективної системи забезпечення безпеки продуктів, яка б контролювала продукт від постачальника сировини до місця його продажу. В Україні контролем безпечності харчових продуктів займаються чотири органи: Державна санітар-

но-епідеміологічна служба України, Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України, Державна інспекція сільськогосподарства України, Державна екологічна інспекція України. Проте жоден із цих органів не гарантує безпечності продукту загалом, оскільки вони контролюють лише деякі ділянки виробництва, не забезпечуючи при цьому контроль на всій ділянці «від лану до столу».

Таким чином, щоб Угода про асоціацію діяла і наша продукція виходила на ринки Європи, Україна повинна прийняти закон, який передбачатиме запровадження системи ХАССП (аналіз ризиків і критичних контрольних точок), усунення надмірного контролю, скорочення кількості дозвільних документів.

Висновки. Вже нині, в другій половині 2016 року, можна говорити про певні економічні підсумки застосування положень Угоди про асоціацію.

По-перше, відбувається поступова переорієнтація торговельних потоків на ЄС. У 2015 році торгівля товарами й послугами з Євросоюзом становила 37 % загального обсягу торгівлі, це – історичний максимум.

По-друге, попри загальне скорочення експорту в ЄС, пов'язане з економічною кризою в країні та падінням світових цін, експорт частини товарів зростає швидкими темпами, зокрема, товарів тваринного походження.

По-третє, протягом 2014-2015 років експорт товарів, щодо яких діють тарифні квоти, не обмежувався лише обсягами квот. Це дає підстави сподіватися, що часткова лібералізація сприятиме завоюванню ринку, а не стане бар'єром на шляху експорту.

Також, не чекаючи початку застосування ПВЗВТ, у країні відбувалися реформи, пов'язані з реалізацією зобов'язань у рамках Угоди. Було досягнуто значного прогресу в реформі технічного регулювання й державних закупівель, однак у більшості сфер попереду ще довгий шлях змін.

Отже, незважаючи на дуже складні умови в країні, частина виробників активізувала торгівлю з ЄС, а держава готувала підґрунтя для подальшої економічної інтеграції. І якщо ані виробники, ані державні органи не

знижать своїх зусиль, за кілька років позитивні економічні результати реалізації ПВЗВТ мають бути значно виразнішими.

Список використаних джерел

1. *Базиліук Я.Б.* Про пріоритети України у здійсненні економічної інтеграції / Я.Б. Базиліук // Стратегічна панорама. – 2005. – № 1. – С. 81-87.
2. *Власов В.І.* Розвиток ринку аграрної продукції / В.І. Власов // Економіка АПК. 2015. – № 6. – С. 42-46.
3. *Лошкарьова О.О.* Агропромисловий комплекс України на шляху інтеграції до Європейського Союзу / О. О. Лошкарьова // Перспективи інтеграції України у світову фінансову систему: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2010. – С. 75–87.
4. *Муравйова В. І.* Право Європейського Союзу: підруч.; за ред. В. І. Муравйової. – К.: Юрінком Інтер. – 2011. – 704 с.
5. Перспективи розвитку вітчизняного аграрного сектора в зв'язку із підписанням Україною економічної частини Угоди про асоціацію з Європейським Союзом / [Пугачов М.І., Власов В.І., Духницький Б.В., Кривенко Н.В. та ін.]; за ред. М.І. Пугачова – К. : ННЦ «ІАЕ», 2014. – 44 с.
6. *Сіденко В.* Розширення Європейського Союзу на схід: наслідки для України / В. Сіденко // Національна безпека та оборона. – 2009. – № 9. – С. 25-29.
7. *Смирнова К. В.* Європейська інтеграція та Україна / К. В. Смирнова // Право України. – 2011. – № 4. – С. 153–158.
8. *Фіалко А.* Проблеми і перспективи інтеграції України до ЄС [Електронний ресурс] / А. Фіалко // Проблеми і перспективи інтеграції України до ЄС. – 2013. - № 10. – Режим доступу: <http://www.ucerps.org.ua/>.
9. *Шульга Р.Р.* Джерела правового регулювання надання послуг: господарсько-правовий аспект. / Р.Р. Шульга // Митна справа. – 2011. – № 1 (73). – Ч. 2. – С. 352–356.
10. Світовий банк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/uk/country/Ukraine>.
11. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2015-2016 [Електронний ресурс] // Економічний дискусійний клуб. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/>.
12. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
13. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
14. Європейська правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua>.
15. Thomas de Waal, Richard Youngs Reform as Resilience: An Agenda for the Eastern Partnership Source: Getty [Electronic resource]. – Mode of access: <http://carnegieendowment.org/>.
16. Olivier Vedrine Ukrainian businesses seek new opportunities in EU amid association agreement and conflict with Russia [Electronic resource]. – Mode of access: <http://bunews.com.ua/>.
17. Pierre Vimont Ukraine: Decision Time for Europe [Electronic resource]. – Mode of access: <http://carnegieeurope.eu/>.
18. Zave Kauffman. Ukraine and European Union. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ledalliance.biz/image/art/pdf/ukraine-eu.pdf>.
19. Jörg Radeke The impact of the EU - Ukraine DCFTA on agricultural trade [Electronic resource]. – Mode of access: http://apd-ukraine.de/images/PolPap-01-2013-DCFTA_eng.pdf.

Стаття надійшла до редакції 16.06.2016 р.

* * *

Новини АПК

На підтримку малих та середніх фермерів у державному бюджеті на 2017 рік планується передбачити 5,5 млрд грн

Кабінет Міністрів України планує виділити на підтримку АПК 1% від виробленої продукції аграрного сектору, які будуть спрямовані на потреби фермерських господарств.

"Впевнений, що ці гроші допоможуть фермерам створити нові робочі місця, вийти на європейські ринки, стати конкурентоздатними та подекуди відродити села", – прокоментував пропозицію Уряду Міністр аграрної політики та продовольства України Тарас Кутовий.

На засіданні Уряду у вступному слові Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман пояснив, що згадані кошти підуть на державну підтримку саме малих і середніх фермерських господарств.

«Ми хочемо, щоб ті, хто має землю, обробляє її, виробляє українську продукцію, отримали відповідну підтримку держави. Сільгосптехніка, мала механізація – це те, що сьогодні потребує український аграрій», – зазначив Прем'єр.

Міністр аграрної політики та продовольства України вже подав Уряду проект щодо виділення 1% ВВП від аграрної продукції до держбюджету 2017 року на розвиток малого та середнього фермерства. Така пропозиція продиктована стратегічним планом реформування галузі "3+5", розробленим та прийнятим від виконання Міністерством. Реформа держпідтримки передбачає створення комфортних умов для розвитку дрібних фермерських господарств та стимулювання виготовлення продукції з доданою вартістю. Головними принципами держпідтримки фермерів мають стати адресність і прозорість.

Прес-служба Мінагрополітики України